

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ตามโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้จัดวิชาอาชีพไว้เป็นวิชาเลือกเสรี โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มงานผลิต กลุ่มงานบริการ กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ และกลุ่มงานอาชีพอิสระระหว่างเรียน ซึ่งกลุ่มงานตามโครงสร้างของหลักสูตรปรับปรุงนี้ มุ่งเน้นการฝึกทักษะอาชีพ และทักษะการจัดการไปพร้อม ๆ กัน จัดเป็นหลักสูตรที่จบในแต่ละรายวิชา สามารถผลิตจำหน่ายหรือให้บริการได้ โดยจัดรายวิชาไว้ให้สอดคล้องกับสภาพอาชีพในตลาดแรงงาน สภาพสังคม และเศรษฐกิจของประเทศ พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพของประชากรอย่างหลากหลายทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการบริการ อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดโครงการจัดการศึกษาด้านอาชีพไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก, 2536) ฉะนั้นการจัดการศึกษาวิชาอาชีพในโรงเรียนในพื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นการเตรียมตัวผู้เรียนเพื่อออกไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 70 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 70 คน ครูแนะแนว จำนวน 70 คน และครูผู้สอน จำนวน 490 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open - ended) แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไป จำนวน 630 ฉบับ ได้รับคืนจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 61 ฉบับ ครูแนะแนว จำนวน 62 ฉบับ และครูผู้สอน จำนวน 450 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 573 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการต่ำกว่า 5 ปี ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1.2 ครูแนะแนวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว มีประสบการณ์ในการทำงานด้านแนะแนวต่ำกว่า 5 ปี รับผิดชอบสอนกิจกรรมแนะแนวน้อยกว่า 10 คาบ มีคาบสอนวิชาอื่น ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ จำนวน 5 - 10 คาบ งานอื่นที่ได้รับมอบหมายส่วนใหญ่เป็นครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ แต่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว

1.3 ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกคหกรรม มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพ 16 ปี ขึ้นไป รับผิดชอบสอนวิชาอาชีพ 15 - 20 คาบ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มงานผลิต งานอื่นที่ได้รับมอบหมายส่วนใหญ่เป็นครูที่ปรึกษา ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ

2. วิชาอาชีพที่เปิดสอนในแต่ละกลุ่มงาน

โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนวิชา ช 012 การปลูกพืชผักทั่วไป วิชา ช 011 การปลูกพืชผักสวนครัว และวิชา ช 014 การปลูกไม้ดอกประดับ ในกลุ่มงานผลิต วิชา ช 0225 งานพิมพ์ดีดภาษาไทย 1 วิชา ช 0226 งานพิมพ์ดีดภาษาไทย 2 วิชา ช 0276 ช่างปูน และวิชา ช 0262 ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน ในกลุ่มงานบริการ วิชา ช 0325 งานเขียนแบบ ในกลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ และวิชา ช 041 ปฏิบัติงานอาชีพ... ในกลุ่มงานอาชีพอิสระระหว่างเรียน

3. สภาพการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

3.1 การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ยึดหลักการสนองนโยบายจุดเน้นของการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุ และงบประมาณ ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการสนองความสนใจ ความถนัดและความสามารถของนักเรียน โดยกำหนดให้ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน วิชาอาชีพ และผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดรายวิชาอาชีพ สำหรับครูแนะแนวมีส่วนร่วม โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจ ความถนัด และความสามารถของนักเรียน ส่วนครูผู้สอนมีส่วนร่วม โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่สอน และฝึกงาน และข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของนักเรียน

การจัดเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมบุคลากรโดยส่งครูในโรงเรียนเข้ารับการอบรมตามที่หน่วยงานอื่นจัด และสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวครู ครูผู้สอนมีส่วนร่วม โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิ ความสนใจ และประสบการณ์ของบุคลากรในหมวดวิชา

การจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร แนวการสอน และแผนการสอนให้แก่ครู พร้อมทั้งจัดประชุมอบรมให้ความรู้ในการจัดทำแนวการสอน และแผนการสอนแก่ครูด้วย สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่แต่ละคนจัดทำเอง และกลุ่มโรงเรียนเชิญครูไปร่วมจัดทำ

การจัดเตรียมสื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งครูเข้าอบรมเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการสอน และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้แก่ครูในการผลิตสื่อการสอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำสื่อการสอนขึ้นใช้เอง

การจัดเตรียมสถานที่สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอและใช้การได้ดี พร้อมทั้งจัดอาคารและโรงฝึกงานให้สอดคล้องกับรายวิชาที่นักเรียนเลือกเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับรายวิชาที่นักเรียนเลือกเรียน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง ส่งเสริมให้บุคลากรแนะแนวได้เพิ่มความรู้ และประสบการณ์

สำหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่จัดเตรียมบริการแนะแนวโดยจัดเตรียมแบบฟอร์มระเบียบสนทนากับนักเรียน จัดทำแบบสอบถามนักเรียน จัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาไม่สามารถตัดสินใจเลือกสายวิชาอาชีพได้ จัดเตรียมเอกสาร และป้ายเสนอแนะ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียน เตรียมให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่นเพื่อจัดให้นักเรียนทำเป็นงานพิเศษ

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำคู่มือการวัดผลและประเมินผลให้แก่ครู แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล พร้อมทั้งจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ และศึกษาหลักสูตร แนวการสอน แผนการสอน และคู่มือการวัดและประเมินผล

3.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น ศึกษาต่อ อบรม และดูงาน ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา พร้อมทั้งจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีฝึกปฏิบัติ สาธิต และบรรยาย

การใช้สื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน แนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประกอบการสอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนโดยพิจารณาจากความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความสอดคล้องกับบทเรียน และทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น

การใช้สถานที่สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการ และโรงฝึกงานในโรงเรียน เช่นเดียวกับครูผู้สอนส่วนใหญ่ก็ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานภายในโรงเรียนเช่นกัน

การจัดบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำแผน และโครงการแนะแนวตลอดปีร่วมกับครูแนะแนว จัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดบริการแนะแนว และมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการแนะแนว โดยกำหนดให้คณะกรรมการแนะแนว ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบริการแนะแนววิชา

อาชีพ สำหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่จัดบริการแนะแนวโดยจัดทำระเบียบสะสม สอบถามและสัมภาษณ์นักเรียน จัดบ้านนิเทศให้ข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะอาชีพ ประเภทอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ แนวโน้มของการมีงานทำหรือความต้องการแรงงาน ให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม จัดทำเอกสารแนะแนวแก่นักเรียน และจัดประชุมชี้แจงนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ

การวัดผลและประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ให้คำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล จัดทำเอกสาร คู่มือการวัดและประเมินผลให้ครูได้ศึกษา พร้อมทั้งจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่จะวัดผลระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยพิจารณาจากผลงานของนักเรียน วิธีการและขั้นตอนการทำงาน รวมทั้งเจตคติและนิสัยในการทำงาน

การนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนา และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน โดยกำหนดให้หัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลวิชาอาชีพ สำหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนวิชาอาชีพ และศึกษาจากเอกสารรายงานผลการเรียนของนักเรียน

3.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามจากครูผู้สอนวิชาอาชีพและนักเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามจากนักเรียน และครูแนะแนวส่วนใหญ่ติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพโดยสอบถามจากนักเรียน เช่นกัน

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ และสอบถามจากครูผู้สอน โดยกำหนดให้หัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีตรวจผลงานของนักเรียน ครูแนะแนวส่วนใหญ่ติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพโดยสอบถามจากนักเรียน

4. ปัญหาการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

4.1 ปัญหาการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

ปัญหาของโรงเรียนในการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ความไม่เพียงพอของครูผู้สอน เอกสารหลักสูตร คู่มือการวัดผลและประเมินผล งบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำเอกสาร ประกอบหลักสูตรและผลิตสื่อการสอน ตลอดจนสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน รวมทั้งอุปกรณ์และเครื่องมือในโรงฝึกงานมีไม่เพียงพอ ในส่วนของครูผู้สอนก็พบปัญหา คือ ความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน การวัดผลและประเมินผลมีไม่เพียงพอ และไม่มี การวางแผนการวัดผลและประเมินผล สำหรับปัญหาของครูแนะแนว คือ บุคลากรที่รับผิดชอบงานแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และบุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดบริการแนะแนวเพื่อสนับสนุนการจัดวิชาอาชีพ นอกจากนี้เอกสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับการบริหารแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ

4.2 ปัญหาการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

ปัญหาของโรงเรียนในการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ครูผู้สอนขาดความรู้ และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลน้อย มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ตลอดจนการสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบไม่เพียงพอ นอกจากนี้เอกสาร คู่มือสำหรับให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ สื่อการสอน และสถานที่ที่สอนและฝึกงานในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ สถานที่ฝึกงานภายนอกโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน รวมทั้งแหล่งวิทยากร สถานประกอบการที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับสาขาวิชาอาชีพที่โรงเรียนจัดสอน ในด้านการนิเทศและติดตามผล ปัญหาที่พบ คือ บุคลากรไม่เห็นความสำคัญ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินการนิเทศ สำหรับปัญหาของครูแนะแนว คือ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูแนะแนวยังไม่มีการวางแผนการนิเทศนักเรียนฝึกงานเพื่อรับประสบการณ์ด้านอาชีพ และยังไม่มีการวางแผนในการติดตามผลนักเรียนในการเรียนวิชาอาชีพ

4.3 ปัญหาการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ บุคลากรที่รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดเครื่องมือสำหรับติดตามประเมินผล ในส่วนของครูผู้สอนก็พบปัญหา คือ ขาดความรู้ ความ

เข้าใจในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเตรียมการจัดวิชาอาชีพและการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยึดหลักการสนองนโยบาย จุดเน้นของการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุ และงบประมาณ ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการสนองความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดแผนการเรียนโดยที่โรงเรียนยึดทั้งจุดเน้นของการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร วัสดุ และงบประมาณ ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนการสนองความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน นับว่าโรงเรียนจัดการศึกษาตามความมุ่งหมายของหลักสูตรได้ค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดของกรมวิชาการ (2526) ที่ระบุว่า การจัดแผนการเรียน คือ การกำหนดรายวิชาบังคับ วิชาเลือก และวิชาเลือกเสรี (ถ้ามี) อย่างมีเป้าหมาย วิชาอาชีพเป็นวิชาเลือกเสรีกลุ่มหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด และความต้องการของแต่ละคน นอกจากนี้ควรจะพิจารณาความต้องการของท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2533) และจากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนวิชา ช 012 การปลูกพืชผักทั่วไป วิชา ช 011 การปลูกพืชผักสวนครัว วิชา ช 014 การปลูกไม้ดอกประดับ วิชา ช 0225 งานพิมพ์ดีดภาษาไทย 1 วิชา ช 0226 งานพิมพ์ดีดภาษาไทย 2 วิชา ช 0276 ช่างปูน วิชา ช 0262 ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน และ วิชา ช 0325 งานเขียนแบบ ซึ่งวิชาเหล่านี้เป็นวิชาทั่ว ๆ ไปที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้หรืออาจจะเป็นอาชีพเสริมได้ แต่ยังไม่สนองต่อความต้องการของท้องถิ่นเท่าที่ควร เพราะจากผลการวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการจัดการศึกษาในบริเวณ

พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (ย้อนรอยภาคตะวันออกกลุ่มอนาคต ค.ศ. 2000, 2536) พบว่า วิชาอาชีพในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกต้องการมาก คือ ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า-อิเล็กทรอนิกส์ ช่างเชื่อม ตัดเสื้อ พิมพ์ดีด บัญชี และคอมพิวเตอร์ สำหรับการที่โรงเรียน กำหนดให้ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน ครูแนะแนว และผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วม ในการจัดรายวิชาอาชีพ โดยครูแนะแนวเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด และ ความสามารถของผู้เรียน และครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่สอนและฝึกงาน รวมทั้งความสนใจของผู้เรียน จะเห็นได้ว่าโรงเรียนมีการเตรียมพร้อมเป็นอย่างดี เพราะการวางแผนการเรียนจะต้องประสานร่วมมือกันทั้งฝ่ายวิชาการของ โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และครูแนะแนวในโรงเรียน (อรสา ปราชัญญนคร, 2525) แต่การที่โรงเรียนกำหนดให้ครูผู้สอนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย จึงทำให้การเตรียมการในการจัด รายวิชาอาชีพมีความพร้อมมากขึ้น ส่วนปัญหาในการจัดแผนการเรียน ผลการวิจัยพบว่า วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงาน และครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ตลอดจนบุคลากร ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดบริการแนะแนวนั้น สำหรับปัญหาในเรื่องครูผู้สอนมีจำนวน ไม่เพียงพอ นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิบลขวัญ ขวัญเมือง (2535) และ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรหาแนวทางแก้ไข โดยการส่งครูเข้ารับการ อบรมหรือสัมมนาตามที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 58.00 และ ควรจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน ตามที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2536) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ การที่บุคลากรภายในโรงเรียน เช่น ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ รวมไปถึงครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และ ประสบการณ์ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งมาทำงานร่วมกัน เพื่อปรับปรุงสมรรถภาพการเรียน การสอนให้ดีขึ้น โดยการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ให้ความร่วมมือมากกว่าการแนะนำหรือ สั่งการอย่างเดียว ซึ่งในเรื่องนี้ทางโรงเรียนอาจร่วมมือกับกลุ่ม โรงเรียนพัฒนาคุณภาพของ บุคลากรในโรงเรียน โดยขอความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษาที่โรงเรียนตั้งอยู่ นอกจากนั้นโรงเรียนจะต้องประสานความร่วมมือกับท้องถิ่นเพื่อนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาช่วย ดั้งที่ พะนอม แก้วกำเนิด (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การที่จะให้บุคลากรภายในโรงเรียนพร้อม แล้วจึงจะจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นนั้นคงจะไม่ช่วยให้หลักสูตรประสบ ความสำเร็จได้ เพราะหลักสูตรมีความหลากหลาย ฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องพยายามนำ

ทรัพยากรท้องถิ่นมาช่วย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์ ส่วนปัญหาบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดบริการแนะแนวนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาทางแก้ไขโดยเร็ว อาจจะต้องจัดประชุม อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวขึ้นภายในโรงเรียนเป็นประจำทุกปี เพราะถ้าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวก็จะช่วยให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาได้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

การจัดเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมบุคลากรโดยส่งครูในโรงเรียนเข้ารับการอบรมตามที่หน่วยงานอื่นจัด และสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวครู ครูผู้สอนมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิ ความสนใจ และประสบการณ์ของบุคลากรในหมวดวิชา ผู้วิจัยเห็นว่า การที่โรงเรียนดำเนินการเช่นนี้นับได้ว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมบุคลากรเป็นอย่างมาก ดังที่ สัจต อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า งานบุคลากรเป็นงานที่มีความสำคัญมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดเตรียมครู โดยการส่งครูเข้าอบรมซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ และบางครั้งโรงเรียนอาจจะจัดให้มีการประชุมหรือฝึกอบรมภายในกลุ่มโรงเรียน หรือโรงเรียนของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรวิชาที่ตนเองสอนและสามารถดำเนินการใช้ได้อย่างถูกต้อง ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิรมล ธรรมอำนวยสุข (2530) วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) และ พิบลชัญญ์ ชัญญ์เมือง (2535) ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนจะต้องพยายามประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน โรงเรียนสารพัดช่าง หรือสถานศึกษาของเอกชนที่จัดสอนวิชาอาชีพ เพื่อทราบข้อมูลและขอความช่วยเหลือต่อไป

การจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร แนวการสอน และแผนการสอนให้แก่ครู พร้อมทั้งจัดประชุม อบรมให้ความรู้ในการจัดทำแนวการสอน และแผนการสอนแก่ครูด้วย ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนได้ดำเนินการตามที่กรมวิชาการกำหนด ซึ่งกรมวิชาการ (2530) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนการสอนไว้ว่าควรจัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร และจัดให้มีการประชุมครู เพื่อวางแผนในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอน ในส่วนของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนแต่ละคนจัดทำเอกสารประกอบ

หลักสูตรเอง และกลุ่มโรงเรียนเชิญครูไปร่วมจัดทำ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ครูได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งได้แก่ แนวการสอน แผนการสอนก่อนการสอนนั้นจะทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ดังที่ พันทิพา อุทัยสุข (2523) กล่าวว่า ครูควรจัดทำแผนการสอนไว้ก่อนสอนเพราะแผนการสอนจะกล่าวถึงแนวทางการสอน การจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครู โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ และความคิดรวบยอดของหลักสูตรไว้เป็นหลัก ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า งบประมาณและเอกสารหลักสูตรมีไม่เพียงพอ ซึ่งประเด็นหลังนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) และ ไพโรจน์ ล้าตระกูล (2535) ดังนั้น โรงเรียนควรจะพิจารณาเพิ่มงบประมาณในเรื่องดังกล่าวให้เพียงพอกับความต้องการของครูต่อไป

การจัดเตรียมสื่อการสอน สถานที่สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนจัดอาคารและโรงฝึกงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู ในส่วนของครูผู้สอนเองก็จัดทำสื่อ และจัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับรายวิชาที่นักเรียนเลือกเรียน จะเห็นได้ว่า โรงเรียนและครูได้ดำเนินการอย่างสอดคล้องกัน คือ โรงเรียนจะส่งเสริม ส่วนครูจะเป็นผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนวิชาอาชีพ สุทธิ ประจักษ์ศักดิ์ และ ศิริกุล ไทพิทักษ์ (2525) กล่าวว่า จำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงานเพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ต้งามในการปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติจึงเป็นหน้าที่ของ โรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องจัดและสร้างขึ้นเพื่อให้เด็กเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานอาชีพจริง ๆ การสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติงาน ซึ่ง โรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องจัดหาสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่มีความพร้อม ปลอดภัย และเหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้แก่เด็กเรียน แต่จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องงบประมาณมีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) และ นิบลชัชวาลย์ ชัชวาลเมือง (2535) ในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัญหาที่ไม่เกินความสามารถของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ดังที่ นพพงษ์ บุญจิตราดลย์ (2529) กล่าวว่า ผู้บริหารและครูจำเป็นต้องทราบ และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสมาคมต่าง ๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

เพื่อหาทางดึงมาให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนอาจขอความช่วยเหลือจากชุมชนได้ทั้งในด้านของงบประมาณ สถานที่ และวัสดุ อุปกรณ์

2. การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น ศึกษาต่อ อบรม และดูงาน ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา พร้อมทั้งจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนได้มุ่งเน้นให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียน เพราะครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ ดังที่ บุญมี เณรยอด (2531) กล่าวว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ฉะนั้นการที่โรงเรียนส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้ เพื่อประสิทธิภาพในการสอน และยังได้จัดบรรยากาศในโรงเรียนให้สนองต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นนับเป็นสิ่งดี สัจด์ อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ ฉะนั้นครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนควรจะได้ทำการพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมที่เห็นว่า จะก่อให้เกิดความรู้หรือประสบการณ์ รวมทั้งสามารถทำให้บรรลุจุดหมายได้ และการที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีฝึกปฏิบัติ สาธิต และบรรยายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นับได้ว่าครูผู้สอนปฏิบัติได้เหมาะสม เพราะการปฏิบัติจริงจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะในงานอาชีพ แต่ก่อนที่จะให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ครูควรมีการสาธิตให้ผู้เรียนดู เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงวิธีการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนของการใช้เครื่องมือ เครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ อย่างถูกต้อง (สุทธิ ประจงศักดิ์ และ ศิริกุล ไทพิทักษ์, 2525) ส่วนปัญหาที่พบ คือ มีครูจำนวนหนึ่งยังขาดความรู้ และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และเอกสาร คู่มือสำหรับให้ครูได้ศึกษาหาความรู้มีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เขิดชัย เขียวสุทธิ (2533) และ พิบลขวัญ ช้วนเมือง (2535) ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะที่จำเป็นในการสอนให้แก่ครู นอกจากนั้นควรจัดหาเอกสาร คู่มือสำหรับให้ครูได้ศึกษาอย่างเพียงพอ โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำแผนและโครงการแนะแนวตลอดปีร่วมกับครูแนะแนว จัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดบริการแนะแนว

และมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการแนะแนว กำหนดให้คณะกรรมการแนะแนว ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบริการแนะแนววิชา อาชีพ สำหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่จัดบริการแนะแนวโดยจัดทำระเบียบเสนอ สอภตามและ สัมภาษณ์นักเรียน จัดป้ายนิเทศให้ข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ อาชีพ ประเภทอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ แนวโน้มของการทำงานหรือความต้องการแรงงาน ให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม จัดทำเอกสารแนะแนวแก่นักเรียน และจัดประชุมชี้แจงนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนได้ดำเนินการตามความมุ่งหวังของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ที่มุ่งให้โรงเรียนดำเนินการจัดบริการแนะแนวให้ครบทั้ง 5 บริการ คือ บริการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผลและประเมินผล (กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534) เหตุผลที่โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานแนะแนวได้ครบถ้วนน่าจะมาจากผลการวิจัยที่ว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่จบวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว อีกทั้งเคยได้รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนวมาแล้ว ส่วนปัญหาที่พบ คือ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และยังไม่มีการวางแผนการนิเทศนักเรียนฝึกงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพโรจน์ ลำตระกูล (2535) วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) และ กิตติยา ดาระสวัสดิ์ (2529) ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้ความรู้ในการแนะแนว ให้ครูตระหนักว่า งานแนะแนวเป็นหน้าที่ของครู อาจารย์ทุกคนต้องรับผิดชอบให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแก่นักเรียน (กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์) หากโรงเรียนได้ปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ปัญหาด้านครูแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอก็จะลดน้อยลง และจะส่งผลให้การจัดบริการแนะแนวมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การนิเทศและติดตาม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครู เข้ารับการฝึกอบรม สัมมนา กำหนดให้หัวหน้าหมวดวิชา และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมีส่วนร่วมในการนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่โรงเรียนส่งเสริมให้ครู เข้ารับการฝึกอบรมสัมมนาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผล แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะการนิเทศติดตามผลเป็นกระบวนการส่งเสริมติดตาม แนะนำและพัฒนาให้บุคลากรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัด

กิจกรรมได้ตรงตามหลักการ จุดหมายของหลักสูตร การกำหนดให้หัวหน้าหมวดวิชา และ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลวิชาอาชีพ นับได้ว่า โรงเรียน ดำเนินการได้สอดคล้องกับการใช้หลักสูตร ดังที่ กรมสามัญศึกษา (2535) กล่าวว่า บุคคล สำคัญที่จะทำให้งานการใช้หลักสูตรดำเนินไปอย่างราบรื่นและได้ผล คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดหรือบุคลากรหลักแต่ละกลุ่มงาน ซึ่งจะวางแผนตลอดจนใช้เทคนิควิธีการ และ ระบบงานนิเทศภายในผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญว่า จำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเอง และพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ผู้ที่ทำหน้าที่ นิเทศและติดตามผล จะต้องเลือกใช้เทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งเทคนิคและ วิธีการดังกล่าว หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2534) ได้เสนอไว้หลายวิธี เช่น การประชุมชี้แจง การเยี่ยมเยียนชั้นเรียน การพบปะพูดคุย เป็นต้น ปัญหาที่พบ คือ บุคลากร ไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศและติดตามผล ตลอดจนขาดความรู้ ความสามารถในการ ดำเนินการนิเทศนั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักขณา คำตรง (2533) ผู้วิจัยเห็นว่า นอกจากโรงเรียนส่งครูเข้ารับการอบรม สัมมนา ดังผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว โรงเรียน จะต้องจัดประชุม อบรมบุคลากรภายในโรงเรียน โดยเชิญบุคลากรที่มีความสามารถในด้าน การนิเทศการศึกษาให้คำแนะนำเพื่อที่ครูจะได้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการนิเทศ ตลอดจนเห็นความสำคัญของการนิเทศการและติดตามผล

3. การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามจากครูผู้สอนวิชาอาชีพและนักเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอบถามจากนักเรียน และครูแนะแนวส่วนใหญ่ติดตามประเมินผลการเตรียมการจัด บริการแนะแนววิชาอาชีพ โดยใช้วิธีสอบถามนักเรียนเช่นกัน หากพิจารณาในภาพรวม พบว่า บุคคลที่รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ใช้วิธีสอบถามเพียง อย่างเดียว ซึ่งเป็นวิธีที่ง่าย ประหยัด และไม่ต้องมีการเตรียมการมาก แต่ผู้วิจัยเห็นว่า การติดตามประเมินผลโดยวิธีสอบถามเพียงอย่างเดียว อีกทั้งสอบถามบุคคลเพียง 1 หรือ 2 กลุ่ม ย่อมไม่เป็นการเพียงพอ ดังที่ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529) กล่าวถึงวิธีการ ประเมินว่าจะ ไม่มีวิธีใดเพียงวิธีเดียวที่สามารถนำไปใช้ประเมินผลในแง่มุมและประเด็น

ต่าง ๆ ของหลักสูตรได้ ดังนั้น โรงเรียนควรจะใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีเพื่อที่จะได้ข้อมูลอย่างครอบคลุม และควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการประเมินให้ชัดเจน

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า

โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ และสอบถามจากครูผู้สอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีตรวจผลงานของนักเรียน และครูแนะแนวส่วนใหญ่ติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพโดยวิธีสอบถามจากนักเรียน หากพิจารณาในภาพรวม พบว่า บุคคลที่รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ได้ใช้วิธีการหลายวิธี ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลครอบคลุม ถูกต้องมากขึ้น ดังที่ เสริมศรี ไชยศรี (2528) กล่าวว่า การประเมินผลนั้น ผลลัพธ์จะมีคุณภาพเพียงใด จะต้องอาศัยข้อมูลจากเครื่องวัดต่าง ๆ สำหรับการกำหนดให้หัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล นับว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นวิธีการติดตามที่สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2535) กล่าวว่า ในการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน โรงเรียนจะต้องมีการวางแผน และให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในงานดังกล่าว ซึ่งวิธีการเช่นนี้จะทำให้ทราบผลการดำเนินการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงต่อไป

ปัญหาการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ บุคลากรที่รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดเครื่องมือสำหรับติดตามประเมินผล และครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำผลการประเมินไปปรับปรุง การเตรียมการจัดวิชาอาชีพและการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) และ พิบูลขวัญ ชวัญเมือง (2535) แนวทางในการแก้ปัญหา ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนเข้าใจงานติดตามประเมินผล และมอบหมายงานติดตามประเมินผลให้คณะผู้ปฏิบัติงานวางแผน กำหนดระยะเวลาการติดตามประเมินผลให้ชัดเจน (กรมวิชาการ, 2535) ตลอดจนจัดประชุมปฏิบัติการสร้างเครื่องมือในการติดตามประเมินผล จัดอบรม สัมมนาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการนำผลการประเมินไปปรับปรุง การเตรียมการจัดวิชาอาชีพและการดำเนินการจัดวิชาอาชีพให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร สอนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะแก่หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กรมสามัญศึกษา

1. ควรมีการจัดประชุมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้กับผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูแนะแนว ครูผู้สอน วิชาอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดวิชาอาชีพ ให้เข้าใจวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อการจัดที่มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการนิเทศและติดตามผลเพื่อให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การผลิตสื่อ และการวัดผลประเมินผลวิชาอาชีพ
3. ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเอกสารหลักสูตรให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของโรงเรียน

โรงเรียน

1. ควรพัฒนาหลักสูตรวิชาอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
2. ควรประสานความร่วมมือโดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดวิชาอาชีพ
3. ควรมีการจัดประชุมครูแนะแนว ครูผู้สอนวิชาอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้เกี่ยวข้อง
4. ควรมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของบุคลากรให้บรรลุวัตถุประสงค์
5. ควรมีการประชุมชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจหลักสูตรวิชาอาชีพก่อนที่จะมีการจัดการเรียนการสอน

ครูแนะแนว

1. ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาให้ชัดเจน เพื่อประสิทธิภาพของการแนะแนว

2. ควรประสานความร่วมมือกับบุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อการจัดบริการแนะแนวแก่นักเรียน

ครูผู้สอน

1. ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาให้ชัดเจน เพื่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน
2. ควรประเมินการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ควรให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน โดยการฝึกงานในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยากรในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
2. ควรมีการศึกษาความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ต่าง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย